

HAGE & UTELIV

Av Anne Enger Mjåland, Kristin Granum Skoglund og Mari Marstein.

Kribler du etter å sette spaden i jorda og komme i gang med hagearbeidet? Gartner Kristin Granum Skoglund vil fra denne veilede deg gjennom hageåret.

hageåret med Kristin

Kristin Granum Skoglund bor på en liten plass i solhellinga med utsikt over Mjøsa. Utdannet blomsterdekoratør, gartner og fagtekniker innen park og hage. Driver eget firma Tun & Hage som tilbyr veiledning til uteområder. www.tunoghage.no

Sola skinner på hønsetrammen. Endelig er våren her, og hele kaklegjengen løper som gale for å komme først ut på tunet. Nå skal det atter sparkes i jorda på jakt etter en godbit. Alle koser seg, også jeg her jeg sitter og myser med kaffekoppen i solveggen.

Tverrstripet **Plymouth**

Rock er en rolig hønserase som passer for deg som vil ha **høner på tunet**. Gammel rase kjent i Norge fra rundt 1900. Verper **små lyse-brune egg**.

Gode naboer i kjøkkenhagen

Enkelte planter trives bedre sammen enn andre. De kan påvirke hverandres vekst og smak, og sammen holde skadedyrene på avstand. De gamle kjøkkenhagene hadde ofte god blanding mellom grønnsaker, urter og blomster. Mangfold av vekster gir mangfold av nytte dyr, som igjen lever av skadedyr.

Forslag på gode naboer:

- bondebønner, rødbeter og sar
- selleri og purre
- gulrøtter, salat og løk
- tomater, persille og selleri
- salat, erter og reddik

Husk i april!

- **Vårblomstrende busker** beskjæres rett etter avblomstring.
- **Georginerøtter** kan plantes i bøtter for å få en tidlig start. Ta de inn hvis det er spådd nattefrost.
- **Planter som har overvintret** i kjeller bør beskjæres, pottes om i ny frisk jord og settes lyst men ikke i sol. Nye skudd kan stikkes til nye planter.

MARS/APRIL:

Planlegg en økologisk grønnsakshage

En plan er viktig for å dyrke økologisk. Nyt en kopp te og la fargeblyantene gi drømmene liv på papiret.

Illustrasjonen under er inspirert av en gammel bondehage med grusganger, rundt blomsterbed, drivbenk av gamle vinduer og bærhekk som ly mot nord.

Sol og vind bestemmer hvor grønnsakshagen bør ligge. Plasser bærbuskene i ytterkant slik at grønnsakene får mest mulig sol. Plantekasser gir orden og kontroll på dyrkingen. Bredden bør ikke være over 120cm. Lengden og antall må tilpasses hagen. Stier mellom kassene kan lages med bark, grus eller heller. Tilpass til klipperbredde dersom du velger plen. Husk også plass til trillebår. I en økologisk hage er kompostbingen en selvfølge, den bør legges i halvskygge.

Vekstskifte: En økologisk grønnsakshage bør dyrkes med vekstskifte, merk kassene med nummer for å holde kontroll:

- Nr 1: Grønningsplanter (planter fra erkeblomstfamilien, kløver m.fl.) Plantene samler nitrogen, og skal spas ned i bedet på høsten.
- Nr 2: Særlig krevende grønnsaker som kålsorter, purre, løk, gresskar og agurker.
- Nr 3: Middels krevende grønnsaker som poteter, rødbeter, gulrøtter, salat, spinat, kålrot og hvitløk.
- Nr 4: Lite krevende grønnsaker som krydderurter, erter og bønner.

Kassen hvor du det 1. året dyrker de krevende, skal brukes til de middels krevende året etter. 3. året brukes kassen til de lite krevende, og 4. året fylles kassen med grønningsplanter. Slik er syklusen sluttet.

1 Poteter 2 Asparges 3 Diverse bærbusker 4 Bringebærhekk
5 Jordbær 6 Kompost 7 Grønnsaker i blanding 8 Rabarbra og fennikel
9 Blomster til mat og vase 10 Sitteplass 11 Drivbenk

Økologisk gulrot

- Gulrot trives i løs jord.
- Frøene tåler kulde, så derfor straks jorden lar seg bearbeide.
- Tidlig spiring gir mindre gulrotflueangrep.
- Kalium er viktig, strø litt treaske i såfurene.
- Gode naboer til gulrot er løk, sikori og salat, i tillegg til noen dillfrø i radene.
- Husk å dekke radene med fiberduk.

Nye hagebøker

Kommer vekstsesongen ofte litt brått på, uten at du har fått gjort hagen klar og sådd frø i tide? Eller er du kanskje fersk hageeier? Måned for måned gir denne hagekalenderen deg tips og råd til hva du kan og bør gjøre i hagen. Den tar spesielt hensyn til norske klimatiske forhold.

Norsk hagekalender av Arild Sandgren, Tun Forlag, kr 199.

Drømmer du om egen grønnsakshage? Er du lei av gressplener og blomsterbed og vil heller ha noe spiselig i hagen? Eller kanskje du vil dyrke noen grønnsaker i krukker og kasser på balkongen? Ved å dyrke dine egne grønnsaker får du både god og giffri mat samtidig som du sparer penger. Og ikke minst; det er morsomt! I boka Grønnsakshagen beskrives flere lettdyrkede og lekre sorter, og du får tips som skal hjelpe deg til å lykkes. **Grønnsakshagen** av Agneta Ullenius, Tun Forlag, kr 289.

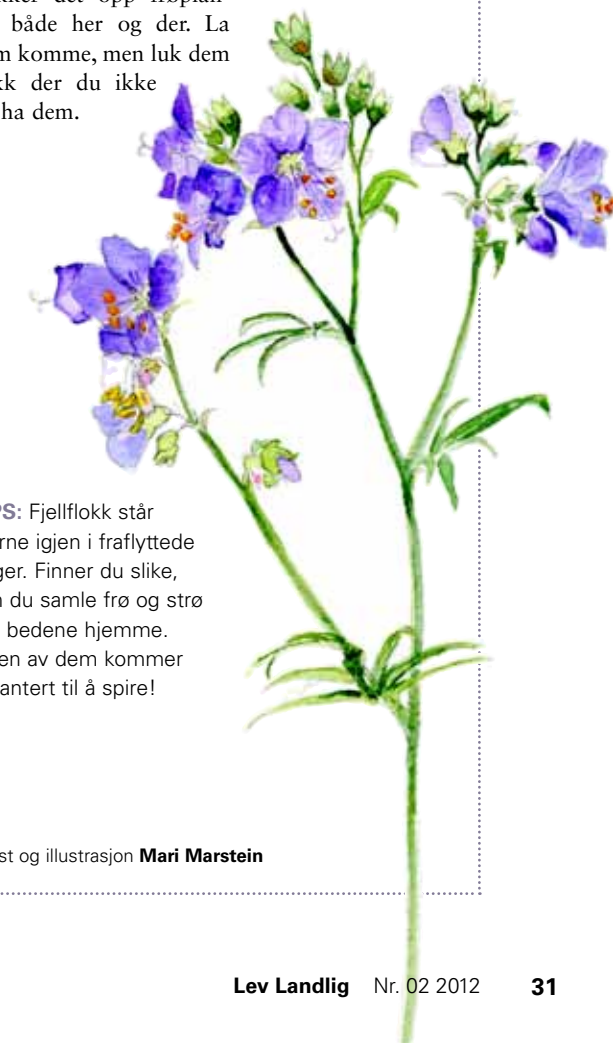
fra mormors hage

Konservator **Mari Marstein** ved Gamle Hvam museum forteller historiene til noen av de rundt 250 gamle hageplantene hun har samlet inn til museet. Les mer om Gamle Hvam på www.gamlehvam.no

Gammel plante med mange navn

Fjellflock (Polemonium caeruleum) har en lang historie som hageplante i Norge, trolig mer enn to hundre år. I løpet av denne tida har folk gitt den mange navn. Hør bare: jomfrublostm, blågull, jakobsstige, englestige og jomfrunøgen. Disse navnene er mye brukt på Romerike. Andre steder kalles den himmelstige, englestige, jomfruen i det grønne, jakobs stav, silkeserk og til og med riderspore. Assosiasjonen til stige kommer nok av bladene, som ser ut som stiger med mange trinn. Blomsten er klar blå med gullgule pollenknapper, og det har gitt navnet blågull. På Dovre kalles den blå jomfru eller kvit jomfru, etter hvilken fargevariasjon det er snakk om.

Fjellflock hører til vår ville flora. Den blomstrer i juni – juli og vil helst ha en del sol og litt god jord. Etter blomstring bør den klippes ned, da holder den seg friskere og penere. Har du først fått fjellflock i hagen, dukker det opp frøplanter både her og der. La dem komme, men luk dem vekk der du ikke vil ha dem.

TIPS: Fjellflock står gjerne igjen i fraflyttede hager. Finner du slike, kan du samle frø og strø ut i bedene hjemme. Noen av dem kommer garantert til å spire!

Tekst og illustrasjon **Mari Marstein**